

S. Sayısı : 184

Şeker istihlâk ve gümrük resimleri hakkında kanun lâyihası ve İktisad, Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/248)

T. C.
Başvekâlet
Kararlar Müdürlüğü
Sayı 6/1789

3-VI-1935

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Şeker istihlâk ve gümrük resimleri hakkında Maliye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 3-VI-935 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil
İ. İnönü

Esbabı mucibe lâyihası

Milletlerin refah derecesinin bir miyarı telakki edilen ve umumî sıhhat bakımından çok büyük bir ehemmiyeti olan şekerin memleketimizde sarfiyatı çok duu bir mertebededir. Türkiyede senede nüfus başına 4 kiloyu bile bulmayan bu maddenin sair memleketlerdeki sarfiyat miktarı :

Danimarkada	54,2	
İsveçde	42,1	
Hollandada	41	
Belçikada	27,18	
Almanyada	23,1	
Fransada	25	Kilogramdır.

İstihlâkin umumî refah derecesile artması tabii olmakla beraber fiatın da ne kadar mühim bir rol oynıyacağı aşikârdır. Nitekim Avrupada en çok şeker yiyen memleketlerden Danimarka ve İsveçte şeker fiatları 12,1 ve 12,02 kuruştur.

Memleketimizde bugün kristal şeker fabrikalarında ve İstanbulda 36, 75 - 37 kesme şeker de 40 kuruşa satılmaktadır. Dörd beş senedenberi sabit denilebilecek raddede kalmış olan fiatlara mukabil istihlâkimiz 75 000 tondan 50 - 55. 000 tona düşmüş bulunmaktadır. Fabrikalarımızın 75 000 ton raddesinde bulunan istihsal kabiliyetinden bugün yalnız % 70 nisbetinde istifade kabil olabilmektedir.

Fabrikalarımızın maliyet fiatları üzerinde yapılmış olan uzun tetkikkat, fabrikalar satış fiatının, istihsal ziyadeleştikçe ehemmiyetli bir nisbet dahiline düşebileceğini göstermiştir. Şuhalde şekerı pahalılaştıran istihlâkin azlığı ve istihlâki azaltan şekerin pahalılığıdır. Memleketimizde şeker meselesi bu bakımdan fasid bir daire içinde bulunmaktadır.

Bu daire içerisinden çıkarak halka nisbeten ucuz fiatla çok şeker yedirebilmek hedefile aşağıdaki tedbirlere tevessül edilmiş bulunmaktadır.

1 — Memleketimizde tesis edilmiş bulunan 4 şeker fabrikasını bir idare altında topluyarak idare birliği sayesinde işletmede azamî tasarrufu temin etmek kabil olacaktır. Bu fabrikaları işletmek üzere yeniden tesis edilecek olan şirkete Ziraat ve İş bankaları ile Sümer bank beheri 1/3

nisbetinde iştirak edilecekler ve bu teşekkülde bu suretle ayrıca hususî sermaye bulunmayacaktır.

2 — Bu şirkete konulması icabeden sermayeye bugün memleketimizdeki sanayi teşebbüslerinin temin eylemekte oldukları kâra nisbetle çok mütedil bir temettü olan % 9 haddi bırakılmıştır. Hatta bu temettü miktarı mevud şeker stoklarından mütevellid zarar ile panear farkı fiatı, ve sairlerden dolayı ilk 3 senelik % 7 ye kadar tenezzül edilecektir.

3 — Fabrikalar tesisatının amortisman nisbetleri maliyet fiatlarını yükseltmemek için çok mütedil olarak intihab edilmiştir. Öyleki makineler ve vesatî mühimlikleri 15 - 20 sene, mebanî ise 40 sene zarfında amorti edilmiş olacaktır.

4 — Panear fiatı vasatî olarak 30 paraya indirilmiş bulunmaktadır. Bu bedel çiftçiye ödenecek olan fiat olup nakliye tohum ve sair masraflar dahil bulunmamaktadır. Bu vasatî fiatın, bugün Türkiyede vasatî olarak hektar başına 15 ton panear alınmakta olduğu nazari itibare alınacak olursa çiftçiye iyi bir kâr temin edilecek mahiyette olduğunu yapılan tetkikat göstermiştir. Ancak panear ziraatî memleketimizde henüz yeni denebilecek bir ziraat olduğundan bu fiatın dumunda kaldığı takdirde çiftçinin bilhassa iyi kalitede mahsul veren kıraç topraklara panear ekmekten sarfınazar eylemesi varid görülmektedir.

Zikrolunan tedbirlere ilâveten bilhassa fabrikaların tevhidinden ve daha rasyonel işletme tedbirlerinin tatbiki sayesinde şeker satış maliyetinin indirilmesi mümkün olabilmektedir. Elde edilen satış maliyetleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

İstihsal Ton	Maliyet fiatı Kuruş
55 000	20. 90
60 000	19. 80
65 000	18. 95
70 000	18. 15
75 000	17. 95

Yukarıda da işaret edildiği ve hile fabrikalar istihsalatının tezayüdü satış maliyetine ehemmiyetli bir makyasta düşürmektedir. Bu maliyet içerisinde fabrikaların bilimum masarifi ile amortisman ve temettüleri dahil bulunmakta olup kristal şekerin fabrikalarda ve İstanbulda toptan satış fiatını göstermektedir. Kesme şeker, fabrikalar için yukarıki fiatlerden 3 kuruş fark ile satılacaktır.

İstihlâkı arttırmak ancak ucuz fiat ile mümkün olacağı yukarıda arz edilmiştir. Bugün cari olan fiatlerde yapılabilecek 3 - 5 kuruş gibi bir farkın matlub olan tesiri yapamayacağı aşîkârdır. Bundan dolayı kristal şeker toptan satış fiatının 25, kesme şekerin de 28 kuruşa indirilmesi kararlaştırılmıştır. Bu sayede istihlâkı hızla artarak bir iki sene zarfında 75 000 tona vâsil olacağı kuvvetle ümid olunmaktadır. Yukarıda arz edilen fiatler sabit tutulunca maliyet fiatının düşmesiyle mütenasiben alınacak istihlâk resminin artacağı tabiidir. Yukarıki maliyetlere nazaran:

55.000	ton	istihsalde	istihlâk resmi	4.1
60.000	»	»	»	5.2
65.000	»	»	»	6.05
70.000	»	»	»	6.85
75.000	»	»	»	7.95

olabilecektir.

Demek ki fabrikalarda temin edilen mühim tasarrufların yanı sıra Hükümetec alınmakta olan şeker istihlâk resminde de ehemmiyetli bir tanzile karar verilirse artacak istihlâk ve bununla mütenasiben alınabilecek resim sayesinde başlangıçtaki Hazine varidatı ziyatının hızla telâfisi mümkün olabilecektir.

İlk senelerin varidatı tenakusuna gelince; bunun da bir dereceye kadar kapatılabilmesi için

fabrikaların bir iki sene 55 000 ton istihsal üzerinden ayarlanması ve bu müddet zarfında fabrikalarda bulunan stoklara dokunulmayarak istihlâk fazlasının haricden getirilmesi düşünülmektedir. Bu suretle Hazinesin varidat noksanı takriben 3 000 000 liraya düşmüş olacaktır.

Şeker fiyatlarının derhal 25 ve 28 kuruşa düşürülmesi bugün fabrikalarımızda bulunan 37 000 ton raddesindeki stokun devalorizasyonuna sebep olacağı gibi eylem 1935 kampanyası için 30 paradan yüksek fiyat ile mübayaası taahhüd edilmiş olan pancarlar dolayısıyla de ehemmiyetli bir zarar tevellüt edecektir. Bunlar ve düşünülen diğer tedbirlerin henüz tatbik edilmemiş bulunması yüzünden mütevellit zararın derhal telâfisi müşkül bulunduğundan, bunu üç seneye taksimi ve bu müddet zarfında satılacak olan 200 000 ton şekerin istihlâk resminden tenzilât yapılması temmül olunmuştur. Bu zararın 200 000 ton şekerin beher kilosundaki hissesi 2,1 kuruş ise de bunun yalnız 1,4 kuruşu vergiden indirilecek ve mütebakisi fabrikaların kârından mahsub edilecektir.

Görülüyor ki melfuf kanun lâyihasının tatbikatı halkımıza ucuz fiyat ile çok şeker yedirebilmek maksadile Hükûmetle beraber bütün şeker sanayiinde alâkadar olanlardan ehemmiyetli fedakârlıklar yapılmasını mücib olmaktadır. Hükûmetin bu fedakârlıkları hiçe indirebilecek olan perakende satış ihtikârına meydan vermemek için kanunî mevzuatımızın derpiş ettiği bütün tedbirlere müracaat edeceği şüphesizdir.

İktisad encümeni mazbatası

T. B. M. M.

İktisad encümeni

Karar No. 37

Esas No. 1/248

6 - VI - 1935

Yüksek Başkanlığa

Şeker istihlâk ve gümrük resimleri hakkında Maliye vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 3 - VI - 1935 tarihinde Kamutaya sunulmasına karar verilen kanun lâyihası encümenimize verilmekle Maliye bakanı ve Ekonomi bakanlığı Endüstri genel çevirgeni hazır olduğu halde okundu ve görüşüldü.

Memlekette hayatı ucuzlatmak yönünden çok iyi tesir yapacak olan bu lâyihayı encümenimiz büyük bir sevinçle karşılamış ve madde hükümlerini aynen kabul etmiştir. Ancak birinci maddenin son fıkrasında yazılı iki yüz bin ton kanunun neşrinden sonra devam edecek istihlâk yekûnuna aid olduğundan fıkranın bu şekilde tavihi lüzumu görülmüştür. Bundan başka bir de dördüncü maddede harice çıkarılacak şekerli

maddeler için iade edilecek resmin yalnız istihlâk resmi olduğunun tasrih edilmesi faydalı görülmüştür.

Yüksek Başkanlığa sunulur.

İk. E. Reisi	M. M.	Kâtib
Tekirdağ	Giresun	Niğde
Ş. Kesebir	İ. Sabuncu	Dr. R. Ferid Talay
A. Karahisar	Ankara	Edirne
Berc K. Türker	E. Demirel	Mecdi Boysan
Eskişehir	Gazi Anteb	Giresun
F. Sazak	B. Kaleli	Muzaffer Kılıç
İzmir	Konya	Zonguldak
Benal İstar	C. Tekin	R. Özdemir

Maras

Kemal Kusun

Maliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Maliye Encümeni

Karar No. 58

Esas No. 1/348

7 - VI - 1935

Yüksek Reisliğe

Şekerden alınan istihlak ve gümrük resminin indirilmesi hakkındaki lâyiha Başvekâletin 3 - VI - 1935 tarih ve 6/1789 sayılı tezkeresiyle Büyük Meclise sunulmuş ve İktisad encümenince müzakereden sonra Encümenimize havale edilmiştir. Lâyiha Maliye vekili bulunduğu halde tetkik ve müzakere olundu.

Encümenimiz, Hükûmetin niçin bu kanunu teklif eylediğine dair yazılı sebepleri yerinde görmüş ve lâyihayı İktisad encümenininin tadili gibi kabul etmiştir. Ancak altıncı maddeyi daha ağır bir ifade ile ve hükümden kalkan maddeleri göstererek yazmıştır.

Bu kanunun içinde yazılı hükümlerin gayesi meriyeti ile beraber toz şekerin kilosu yirmi beş ve küp şekerin kilosu yirmi sekiz kuruşa

fabrikalardan ve İstanbulda toptan satılmasını temin etmek olubğuna göre resim fedakârlığının başladığı günden itibaren yeni fiatların de aynı günde Hükûmetçe temin edilmesi şarttır. Bu cihetin temini Hükûmete bırakılmıştır.

Yüksek Reisliğe sunulur.

Mal. En. Rs.	M. M.	Kâ.
Gümüşane	Isparta	Çankırı
H. F. Ataç	Kamal Ünal	M. Önsay
Bolu	Bursa	
Milal Demli	Dr. Galip Kahraman	
Çankırı	Dişarbakır	Kars
S. Çölgeçen	Huriye Öniş	Ö. Küntay
Kayseri	Malatya	Dişarbakır
A. H. Arça	M. Nedim Zaber	Zülfü Tığrel

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe encümeni

Mazbata No. 110

Esas No. 1/348

11 - VI - 1935

Yüksek Reisliğe

Şekerden alınan istihlak ve gümrük resminin indirilmesine ve memleket içinde yapılacak ve yabancı memleketlerden getirilecek şekerler miktarının Hükûmetçe tayinine dair olan kanun lâyihası İktisad ve Maliye encümenlerinden sonra havalesi muvafıca encümenimizce de müzakere olundu.

Tuz ve çimento fiatlarını hayli eksilttikten sonra şeker fiatını da kiloda on iki kuruş gibi önemli derecede azaltmak suretille memlekette hayati neuzlatmak için Hükûmetin almakta olduğu esaslı ve azımlı kararları encümenimiz büyük bir kuvanç ile karşılamıştır.

Lâyihanın beşinci maddesindeki (şeker fabrikalarının senelik temettü nisbeti) ibaresini (şeker fabrikalarının Hükûmetçe tesbit olunacak te-

mettü nisbeti) şeklinde tadil ve diğer maddeleri Maliye encümeninin teklif eylediği şekilde kabul etmiştir.

Müstaeelen müzakere dileğile Yüksek Başkanlığa sunulur.

Reis	R. V.	M. M.
Burdur	Isparta	Trabzon
M. Şeref Özkan	Mükerrrem Ünsal	Sırrı Day
Kâlib		
İstanbul	Çorum	Dişarbakır
H. Öymen	M. Çantekin	R. Bekil
Gümüşane	İzmir	Manisa
D. Sakarya	H. Çakır	T. Türkoğlu
Muş	Sivas	Yozgad
Ş. Çiloğlu	Renzi Çimer	S. İçöz

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

*Şeker istihlak ve gümrük resimleri hakkında
kanun lâyhası*

MADDE 1 — Dahildeki şeker fabrikalarının senelik istihsal miktarları Hükümetçe tayin olunur. Senelik istihsal miktarı elli beş bin tona varıncaya kadar Şekerin kilosundan (4,10) kuruş istihlak resmi almır. Ancak kanunun neşri tarihinde mevcut stokların zararını telâfi için dahilde istihsal olunan şeker satışı iki yüz bin tona varıncaya kadar bu resimden (1,4) kuruş tenzilât yapılır.

MADDE 2 — Hariçten ithal edilecek şekerin miktarı Hükümetçe tayin edilir. Bu şekerlerden kiloda on beş kuruş gümrük resmi almır.

MADDE 3 — Fabrikaların birinci maddede muayyen istihsallerinin artması halinde istihlak resminin ne kadar arttırılacağı kanunla tayin olunur.

MADDE 4 — Memleket içinde imâl edilen şekerli maddeler harice çıkarıldığı takdirde ter-kiblerindeki şeker tekabül eden ve Maliye ve İktisad vekâletlerince tayin edilecek olan mik-tara aid istihlak resmi iade olunur.

MADDE 5 — Şeker fabrikalarının senelik temettü nisbeti yüzde dokuzdan fazla olduğu takdirde bu fazlanın tahsis ve istimâl şekli Hükümetçe tayin olunur.

MADDE 6 — Gümrük tarife kanunu ile dahilî istihlak vergisi kanunlarının bu kanuna uymayan hükümleri kaldırılmıştır.

MADDE 7 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

MADDE 8 — Bu kanunun icrasına İcra Ve-killeri Heyeti memurdur.

3 - VI - 1935

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
İ. İnönü	Ş. Saracoğlu	K. Özalp
Da. V.	Fla. V. V.	Mal. V.
Ş. Kaya	Ş. Kaya	P. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	Ik. V.
Ab. Özmen	A. Çetinkaya	Celâl Bayar
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. Refik Saydam	Rana Tarhan	Muhlis Erkmn

İKTİSAD ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

*Şeker istihlak ve gümrük resimleri hakkında
kanun lâyhası*

MADDE 1 — Dahildeki şeker fabrikalarının senelik istihsal miktarları Hükümetçe tayin olunur. Senelik istihsal miktarı elli beş bin to-na varıncaya kadar şekerin kilosundan (4,10) kuruş istihlak resmi alınır. Ancak kanunun neşri tarihinde mevcut stokların zararını te-lâfi için dahilde istihsal edilip satılacak şeker miktarı iki yüz bin tona varıncaya kadar bu resimden (1,4) kuruş tenzilât yapılır.

MADDE 2 — Hariçten ithal edilecek şekerin miktarı Hükümetçe tayin edilir. Bu şekerlerden kiloda 15 kuruş gümrük resmi alınır .

MADDE 3 — Fabrikaların birinci maddede muayyen istihsallerinin artması halinde istih-lak resminin ne kadar arttırılacağı kanunen ta-yin olunur.

MADDE 4 — Memleket içinde imal edilen şekerli maddeler harice çıkarıldığı takdirde ter-kiblerindeki şeker tekabül eden ve Maliye ve İktisad vkaletlerince tayin edilecek olan mik-tara aid yalnız istihlak resmi iade olunur.

MADDE 5 — Şeker fabrikalarının senelik temettü nisbeti yüzde dokuzdan fazla olduğu takdirde bu fazlanın tahsis ve istimal şekli Hükümetçe tayin olunur.

MADDE 6 — Gümrük tarife kanunu ile da-hilî istihlak vergisi kanunlarının bu kanuna uy-mayan hükümleri kaldırılmıştır.

MADDE 7 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

MADDE 8 — Bu kanunun icrasına İcra Ve-killeri Heyeti memurdur.

MALİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

MADDE 1 — İktisad encümeninin değiştir-diği aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2 — İktisad encümeninin değiştir-diği aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3 — İktisad encümeninin değiştir-diği aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4 — İktisad encümeninin değiştir-diği aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5 — İktisad encümeninin değiştir-diği aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6 — 2427 ve 1994 numaralı kanun-larla 1718 numaralı kanunun birinci ve on dör-düncü maddeleri hükümleri ve ithalât umumî tarifesinin 203 numarasının (C) fıkrası kaldırıl-mıştır.

MADDE 7 — İktisad encümeninin değiştir-diği aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8 — İktisad encümeninin değiştir-diği aynen kabul edilmiştir.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

MADDE 1 — İktisad encümeninin maddesi aynen.

MADDE 2 — İktisad encümeninin maddesi aynen.

MADDE 3 — İktisad encümeninin maddesi aynen.

MADDE 4 — İktisad encümeninin maddesi aynen.

MADDE 5 — Şeker fabrikalarının Hükümet-ce tesbit olunacak temettü nisbeti yüzde dokuz-dan fazla olduğu takdirde bu fazlanın tahsis ve istimal şekli Hükümetce tayin olunur.

MADDE 6 — Maliye encümeninin maddesi aynen.

MADDE 7 — İktisad encümeninin maddesi aynen.

MADDE 8 — İktisad encümeninin maddesi aynen.